

Råmelkstildeling, bruk av kuråmelk

Tore Tollersrud og Kari Lybeck

Seksjon for immunprofylakse, Veterinærinstituttet

Geiteråmelk kan inneholde smitte. Kje som snappes i forbindelse med sanering i Prosjekt Friskere geiter skal gis kuråmelk for å unngå at de smittsomme sjukdommene det saneres for i prosjektet overføres til kjeene gjennom geiteråmelk.

Hvorfor trenger kje råmelk?

Immunforsvaret til det nyfødte kjeet må stimuleres av mikrober i miljøet for å kunne beskytte kjeet mot infeksjoner på en tilfredsstillende måte. Denne stimuleringen tar flere uker. Det nyfødte dyret trenger derfor midlertidig hjelp i form av forsvarstoffer, kalt antistoffer, som overføres med råmelka. Mangel på råmelk kan føre til alvorlige infeksjonssjukdommer og høy dødelighet hos kjeene. Det er kun det første døgnet etter fødsel at tarmen kan suge opp antistoffer fra råmelk. Det anbefales at kjeet får ca 6 dl råmelk fra første eller andre målet fra ei voksen ku før det er gått 15 timer. Antistoffer som er tatt opp av kjeet vil gradvis brytes ned, og det meste er borte i løpet av 8-12 uker. Etter hvert overtar kjeet selv jobben med å dekke kroppens behov for antistoffer.

Råmelk fra ku

Det er viktig at råmelk inneholder antistoffer som kan beskytte dyret mot de smittestoffene det vil være utsatt for den første levetiden. Kyr vil stort sett ha vært i kontakt med de smittestoffene som gir sykdom hos kje, og kuantistoffer virker like godt hos kje som hos kalver. Videre har forskning vist at antistoffnivået hos kje gitt kuråmelk, er like høyt som hos kje gitt geiteråmelk. Råmelk fra ku kan derfor beskytte kjeet mot viktige speddyrinfeksjoner. Råmelk fra eldre kyr er ansett å gi best beskyttelse, siden disse ofte vil ha antistoffer mot flere ulike mikrober enn yngre kyr.

Den eneste kjente negative effekten av å gi kuråmelk til geit er at noen kje kan få blodmangel. Dette kommer av at råmelk fra enkelte kyr kan inneholde proteiner som fører til at geita oppfatter de røde blodlegemene sine som fremmedelementer og fjerner dem fra blodet. Erfaringer fra Prosjekt Friskere geiter viser at dette skjer svært sjelden.

Immunforsvaret hos den voksne geita

Når geita er 6 måneder gammel vil alle antistoffene fra råmelk være brutt ned. Det vil være egenproduserte antistoffer, og ikke antistoffer overført fra mordyret, som beskytter geita mot infeksjon i voksen alder. Det er derfor ikke sannsynlig at råmelk fra ku kan påvirke forekomsten av sykdom hos voksne geiter. En eventuell uventet forekomst av sykdom i sanerte besetninger kan ikke tilskrives kuråmelk, og må dermed ha andre årsaker.

Forekomst av sykdom i sanerte besetninger

For at immunforsvaret skal kunne reagere raskt og effektivt når det blir utsatt for smitte, er det viktig at dyret tidligere har vært i kontakt med den angripende mikroben. Snappede kje vokser opp i et rent, separat fjøs, og flyttes så tilbake til et rengjort og utbedret geitefjøs. I de rene fjøsene vil det være et lite utvalg og en liten mengde mikrober som stimulerer immunforsvaret. Det er heller ingen eldre geiter i besetningen som kan forsyne miljøet med mikrober. En høy forekomst av enkelte smittestoff vil likevel kunne forekomme under visse forhold, som for eksempel i forbindelse med melking. Dette kan føre til sykdom på enkelte geiter fordi immunforsvaret ikke er godt nok forberedt til å takle disse spesifikke smittestoffene.

Dersom det observeres en uventet forekomst av enkelte sykdommer i sanerte besetninger, er dette en situasjon som etter all sannsynlighet vil normalisere seg etter ett til tre år. Dette fordi gjennomsnittsalderen i besetningen da vil ha økt, ulike mikrober som kan stimulere immunforsvaret vil ha etablert seg i miljøet og geitenes immunforsvar vil ha blitt vant til de ulike smittestoffene.

Kuråmelk bør gis til kje i saneringsprogrammet

Det kan konkluderes med at kuråmelk gir kje nødvendig beskyttelse mot infeksjoner, men ikke vil påvirke forekomsten av sykdom hos voksne geiter.